

کلیات برنامه مهارت آموزی پژوهشگری سطح دو

اداره کل پژوهش های تحصیلی

تابستان ۱۳۹۷

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

مقدمه

برنامه مهارت‌آموزی پژوهشگری به عنوان مقدمه‌ای جهت اجرا و نهادینه شدن آموزش پژوهش محور و به منظور آموزش مهارت‌های پژوهشی به طلاب و تعمیق و تثبیت آموخته‌های آن‌ها، از نیم‌سال اول ۹۷ به صورت لازم‌الاجرا در مدارس سطح دو اجرا می‌گردد.

اهداف

۱. تحقق بخشی از هدف کلان اجرای نظام آموزش پژوهش محور؛
۲. تثبیت انگیزه، روحیه و علاقه‌مندی به پژوهش در طلاب؛
۳. تقویت و تعمیق آموخته‌های آموزشی طلاب و پرورش توان نقد و تحلیل در آن‌ها؛
۴. کسب مهارت‌های مورد نیاز جهت انجام پژوهش‌های لازم؛
۵. آماده‌سازی طلاب جهت ورود به عرصه‌های علمی پژوهشی؛
۶. آماده‌سازی طلاب جهت ایفای نقش در حوزه مدیریتی پژوهش و کلان پروژه‌ها؛
۷. ارتقاء و توانمندسازی اساتید در زمینه پژوهش؛
۸. تربیت نیروی محقق و آگاه به حوزه‌های جدید پژوهشی با توجه به نیازهای جامعه؛

شیوه اجراء

با توجه به لازم‌الاجراء بودن برنامه مهارت‌آموزی پژوهشگری، این برنامه به تناسب ورودی‌های مختلف (مهر ۹۵، بهمن ۹۵، مهر ۹۶، بهمن ۹۶ و مهر ۹۷ به بعد)، ظرفیت‌سنجی متناسب با هر ورودی و رشته تحصیلی صورت گرفته است^۱ و در گام نخست مهارت‌های پژوهشی لازم و ضروری، تحت عنوان «آموزه» جهت انجام پژوهش به طور عام و مقالات پایانی طلاب به طور خاص، احصاء و گزینش گردیده و آن دسته از مهارت‌های پژوهشی که جزو لوازم هر پژوهش در مقطع سطح ۲ به شمار می‌رود، ارائه شده است؛ از جمله:

^۱. مراد از ظرفیت‌سنجی این است که معاونت پژوهش، متناسب با برنامه تحصیلی هر یک از ورودی‌های سطح ۲، ظرفیت‌های در اختیار خود را در نظر گرفته و از آنها جهت آموزش مهارت‌های پژوهشی در ضمن واحدهای آموزش بهره‌برده است و تنوع و تعدد برنامه‌ها به دلیل تفاوت ظرفیت‌هاست.

- روش مطالعه و یادگیری (آموزه ۱): به منظور بهره‌برداری بیشتر و ضابطه‌مند از منابع تحقیق، آگاهی و آشنایی با روش مطالعه و یادگیری از گام‌های اولیه پژوهش به شمار می‌رود.
- نگارش علمی (آموزه ۲): شیوایی و روانی مفهوم، از اسلوب نوشته‌های علمی است. بدیهی است مفهوم نوشتارهای مبهم با رعایت اصول ساختاری، قابل فهم و روشن می‌گردد.
- کلیات تحقیق و موضوع‌یابی (آموزه ۳): قبل از پرداختن به مباحث و گام‌های تخصصی روش تحقیق، لازم است طلاب با کلیات و چستی پژوهش و تحقیق و پس از آن با روش موضوع‌یابی آشنا شوند.
- پاراگراف‌نویسی (آموزه ۴): از آنجا که پاراگراف، ساختار هر نوشته علمی را تشکیل می‌دهد، آشنایی با ساختار یک پاراگراف علمی از مهم‌ترین اصول پژوهش شمرده می‌شود.
- مهارت استفاده از نرم‌افزارهای تحقیقاتی (آموزه ۵): آشنایی با نرم‌افزارهای علوم اسلامی، باعث تسریع و تسهیل در امر پژوهش‌های طلاب خواهد شد.
- کاربرد اصطلاحنامه در پژوهش (آموزه ۶): اصطلاحنامه ابزار مناسب و موثری برای مدیریت و انجام پژوهش است و آشنایی با این آموزه، به پژوهشگران کمک می‌کند تا ضمن آگاهی از جایگاه مفاهیم مورد مطالعه خود در ساختار آن حوزه علمی، از مفاهیم مرتبط با آن آگاهی یابند.
- مهارت شناسایی منابع (آموزه ۷): به منظور بهره‌برداری بیشتر از منابع تحقیق، آشنایی با نحوه شناسایی و یافتن منابع مرتبط با موضوع، از اصول نگارش تحقیق است.
- طرح‌نامه‌نویسی (آموزه ۸): اصول نگارش طرح‌نامه و آشنایی با فرایند تدوین آن از ضروری‌ترین موارد نگارش مقالات است.
- فیش‌نویسی (آموزه ۹): شیوه صحیح نگارش و دسته‌بندی فیش‌های تحقیقاتی و استفاده از روش‌های نوین فیش‌نویسی رایانه‌ای، از مهم‌ترین اصول پژوهش است.
- مقاله‌نویسی (آموزه ۱۰): نظر به لزوم نگارش مقالات پایانی به جای تحقیق پایانی، آشنایی با چارچوب مقالات و اصول نگارش آن‌ها از مهم‌ترین آموزش‌های مورد نیاز هر طلبه است.
- مهارت پژوهش گروهی (آموزه ۱۱): مهارت پژوهش گروهی جهت ترغیب و نهادینه‌سازی فرهنگ پژوهش گروهی در طلاب و آشنایی با بایسته‌های کار گروهی و نیز انگیزه‌بخشی جهت شرکت در جشنواره‌های گروهی در نظر گرفته شده است.

- آشنایی با فنون و قواعد ترجمه عربی به فارسی (آموزه ۱۲): از آنجایی که پژوهش‌های علمی طلاب علوم اسلامی متوقف بر رجوع به منابعی است که غالباً به زبان عربی هستند، از مقطع سطح دو آشنایی حداقلی طلاب با فنون ترجمه ضروری به نظر می‌رسد.
- اخلاق پژوهشگری (آموزه ۱۳): رعایت اصول و ضوابط اخلاق پژوهشگری از مهمترین مؤلفه‌ها در امر پژوهش و تحقیق است و نهادینه شدن فرهنگ پژوهش با مقوله اخلاق پژوهش از لوازم پژوهشگری است.
- نشست علمی و کرسی آزاداندیشی: کرسی آزاداندیشی و نشست علمی جهت تقویت بُعد اخلاقی و انگیزشی در نظر گرفته شده است و سبب ترویج روحیه پرسشگری و افزایش دانش تحلیلی و استدلالی طلاب می‌گردد. کرسی‌های آزاداندیشی و نشست‌های علمی، بر اساس نظام‌نامه و ضوابط ابلاغی مرکز مدیریت اجرا می‌شود.
- نحوه ارائه شفاهی: یک پژوهشگر پس از تدوین پژوهش لازم است، بتواند یافته‌های پژوهش خود را در مجامع گوناگون علمی به بهترین شکل ارائه دهد. از این رو این مهارت به عنوان یکی از لوازم پژوهشگری ذکر شده است.

تبصره: با توجه به جایگزین شدن مقالات پایانی به جای تحقیق پایانی، طلاب محترم تمام مهارت‌های لازم جهت مقاله‌نویسی را به واسطه این آموزه فرا می‌گیرند. لازم به ذکر است این آموزه، منضم به دروس آموزشی نیست و به صورت کارگاهی اجرا می‌گردد. تمام ۲۰ نمره این آموزه به پژوهش تعلق می‌گیرد و حداقل نمره قابل قبول برای مقالات پایانی، ۱۴ می‌باشد.

تبصره: متناسب با دروسی که در هر نیمسال تحصیلی وجود دارد، برخی از دروس جهت اجرای این مهارت‌ها گزینش گردیده است. دروس با در نظر گرفتن قابلیت‌های محتوایی آن درس در اجرای مهارت پژوهشی مورد نظر انتخاب گردیده و متناسب با ظرفیت هر نیمسال، گاهی یک آموزه و گاهی دو آموزه پژوهشی در نظر گرفته شده است. اجرای آموزه‌ها، در ضمن یکی از دروس پیشنهادی صورت خواهد گرفت.

تبصره: تولید محتوای علمی واحدهای پژوهشی و نیز ارتقاء و توانمندسازی اساتید بر عهده معاونت پژوهش می‌باشد و نحوه محاسبه حضور و غیاب طبق روال سابق بر عهده معاونت آموزش می‌باشد.

نحوه اجرای مهارت‌های پژوهشی در ضمن دروس:

۱. اضافه شدن ظرفیت در اختیار پژوهش، به دروس آموزشی

۲. در نظر گرفتن مهارت پژوهشی در قالب شیوه تدریس

۳. تعیین تعدادی از سرفصل‌های آموزشی توسط معاونت پژوهش

ارزشیابی

ارزشیابی هر یک از آموزه‌های پژوهشی به صورت مجزا و از ۲۰ محاسبه می‌شود.

در نشست، کرسی و نحوه ارائه شفاهی که به صورت شیوه تدریس در نظر گرفته شده، همه نمره به آموزش اختصاص داده شده است.

شرایط و وظایف ارکان موثر

وظایف معاونت پژوهش مرکز

۱. طراحی و تنظیم برنامه آموزش مهارت‌های پژوهشی؛
۲. تولید محتوای مهارت‌های پژوهشی مندرج در برنامه؛
۳. برنامه‌ریزی جهت ارتقا و توانمندسازی اساتید؛
۴. بازخوردگیری از نحوه اجرای مطلوب برنامه.

وظایف معاونت آموزش مرکز

۱. ابلاغ برنامه مصوب به همراه آیین‌نامه و دستورالعمل آن به مدارس؛
۲. توجیه و تبیین آیین‌نامه، دستورالعمل و ضوابط این برنامه به مدیران و معاونین آموزش مدارس؛
۳. نظارت مستمر بر حسن اجرای این برنامه؛
۴. فراهم نمودن همه زیرساخت‌ها و مقدمات لازم جهت اجرای این برنامه و تسریع بخشی به آن؛
۵. توجیه و تبیین برنامه و نحوه اجرای آن برای اساتید؛
۶. طراحی ساز و کار فراهم نمودن نظرسنجی از اساتید و طلاب جهت بازخوردگیری؛

۷. الزام اساتید به شرکت و حضور در کلاس‌های «ارتقاء توانمندسازی».

وظایف مدرسه

۱. فراهم نمودن همه امکانات و زیرساخت‌ها جهت تحقق موفقیت‌آمیز و کارآمد این برنامه؛
۲. نظارت و پیگیری مستمر بر روند اجرای برنامه در مدرسه؛
۳. برگزاری جلسات مشترک با حضور اساتید و معاونین آموزش و پژوهش جهت تشریح و تبیین برنامه و ایجاد تعامل؛
۴. انتخاب اساتید توانمند در امر مهارت‌های پژوهشی؛
۵. برگزاری جلسه با طلاب و تشریح و تبیین برنامه؛
۶. الزام اساتید جهت شرکت در کلاس‌های «ارتقاء و توانمندسازی».

الحمد لله رب العالمين